

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

etiam multiplicetur substantia: Ergo non potest multiplicari persona in Divinis, nisi substantia multiplicetur. Major patet: nam personalitas est constitutiva personæ, sicut humanitas hominis: quare sicut non possunt dari plures homines, nisi dantur plures humanitates, ita nec potest multiplicari persona, nisi personalitas multiplicetur. Unde S. Thomas infra quæst. 39. art. 3. ad 4. *Forma significata per hoc nomen, persona, non est essentia, vel natura: sed personalitas: unde cum tres personalitates, non singulariter, sed pluraliter prædicatur de tribus.* Minor verò sic ostenditur. Multiplicato inferiori debet etiam multiplicari superior, quod est commune communitate rationis, sicut multiplicatis hominibus aut equis, debet multiplicari ratio animalis: Sed substantia est quid superius ad personalitatem, quæ supra substantiam addit quod sit incommunicabilis, & nature intellectualis, ut docet D. Thomas quæst. præcedenti art. 2. Ergo multiplicata personalitate necessario debet multiplicari substantia.

Secunda ratio. Multiplicato principio quod actionis notionalis, debet multiplicari ratio substantiæ, & non tantum modus incommunicabilitatis: Sed in personis divinis, multiplicatur principium quod actionis notionalis: Ergo non solum incommunicabilitas, sed etiam substantia debet in illis multiplicari. Minor est certa: nam aliud est principium quod generationis, & aliud principium quod spirationis. Major autem probatur ex illo communi Philosophorum axioma quod asserunt actiones esse substantium: unde sicut ex hoc intelligitur, in Deo, secundum se considerato, admittendam esse substantiam aliquam absolutam, ratione cuius sit principium quod creationis, conservationis, & aliarum operationum ad extra, quæ indivise sunt, & toti Trinitati communes; ita ex eodem principio sequitur in Patre v. g. præter incommunicabilitatem, admittendam esse aliquam substantiam relativam, per quam constituatur in ratione principij quod actionis notionalis, scilicet generationis; & aliam in Filio, per quam unam cum Patre constituatur principium quod spirationis activæ.

Hoc argumentum probat solum in Patre & Filio admittendas esse substantias relativæ & personales: verum tamen facile potest ad Spiritum Sanctum extendi. Nam sicut principium quod, ita & terminus qui actionis notionalis, debet esse subsistens incommunicabiliter; sicut enim actiones, ita & passiones, aut quasi passiones, sunt substantium: Sed Spiritus Sanctus est terminus qui actionis notionalis, scilicet spirationis activæ, per quam producit: Ergo non minus gaudere debet substantiâ relativâ & incommunicabili, quam Pater & Filius.

Tertia ratio. Incommunicabilitas quam dicunt personæ divinæ, non est pura negatio, sed fundatur in aliquo positivo: At illud non potest esse aliud, quam substantia: Ergo in personis divinis, præter tres incommunicabiles, tres substantiæ admittendæ sunt. Major patet ex dictis disp. præcedenti art. 2. Minor verò probatur: quia si illud positivum non esset substantia, se haberet per modum formæ adjacentis; & cum sit constitutum personæ in esse personali, persona divina, ex sua formalissima ratione, se haberet per modum formæ adjacentis rei existentis; quod est absurdum, & accedit ad errorem Gilberti Porretani, qui divinas personas essentia divinæ assistentes, illique veluti adjacentes esse fingebat.

Tom. II.

Secundò probatur eadem Minor. Si positivum illud, in quo divinarum personarum incommunicabilitas fundatur, ex propria ratione non esset subsistens, sequeretur quod essentia divina, præintellecta huiusmodi positivo, esset suppositum & persona; atque ita, aut una tantum, aut quatuor essent personæ in Deo: Sed hoc dici nequit, ut patet: Ergo &c. Sequela probatur: Suppositum, seu persona, est substantia incommunicabilis alteri ut supposito: Sed essentia divina, ut præintellecta huiusmodi positivo, esset incommunicabilis alteri ut supposito: Ergo esset suppositum & persona. Probatur Minor: quia non esset communicabilis nisi illi positivo, quod ex se non esset subsistens, sed potius per eam subsisteret; & se haberet ad illam ut forma ad subsistens: ex eo autem quod aliquid sit communicabile alteri ut formæ, ad sustentandam illam, non tollitur ab eo quod sit suppositum; ut patet in Verbo Divino, quod communicatur hoc modo humanitati ad illam sustentandam: Ergo &c.

Ultima ratio. Si Persona Verbi Divini v. g. non haberet aliam substantiam, quam absolutam unio humanitatis ad Verbum, fuisset facta immediate in aliquo absoluto, & communi tribus personis; ac proinde omnes tres personæ essent incarnatæ. Sequela probatur: Unio humanitatis immediate facta est ad substantiam; quia unita est Verbo ab subsistendū in illo, & subsistere est effectus formalis substantiæ: Ergo si in Verbo non sit nisi substantia absoluta, unio humanitatis immediate facta est ad aliquid commune & absolutum.

§. IV.

Duo corollaria præcedentis doctrinæ.

EX dictis colligitur triplex discriminem, quod inter substantiam & existentiam reperitur; triplexque ratio, cur substantia debeat in personis divinis multiplicari, non verò existentia. Nam in primis existentia non habet quod sit formale constitutum personæ, sicut substantia. Secundò, nomine personæ divinæ formaliter & directè significatur subsistens, non verò existens. Tertiò existentia dicitur tantum uno modo, substantia verò dupliciter.

Colligitur etiam major confirmatio doctrinæ à nobis traditæ supra disp. 3. art. 5. cur scilicet relationes divinæ non addant perfectionem ad essentiam, etsi gaudeant propriis substantiis: quia scilicet ratio substantiæ, quam addunt, non consistit in perfectitate independentiæ, quæ perfectio est sed in perfectitate incommunicabilitatis, quæ ordinem ad existentiam non exprimit, nec perfectionem dicit; in hoc enim quod est alteri non esse communicabile, nulla relucet perfectio.

§. V.

Solvuntur objectiones.

PRæcipuum Adversariorum fundamentum sumitur ex autoritate D. Thomæ, qui videtur favere illorum sententiæ: docet enim quæst. 8. de potentia art. 3. ad 7. 8. & 9. quod *relatio in Divinis distinguit in quantum est relatio, constituit autem hypostasim, in quantum est divina essentia.* Et quæst. 9. art. 5. ad 13. *In rebus (inquit) creatis principia individuantia duo habent, quorum unum est quod sint principia subsistendi, natura enim communis de se non subsistit nisi in singularibus* Ec ij

quod est quod per principia individuantia supposita natura communis ad invicem distinguantur. In Divinis autem proprietates personales hoc solum habent, quod supposita divina nature ad invicem distinguant, non autem sunt principium subsistentia nature divine: ipsa enim natura divina est secundum se subsistens: sed è contra proprietates personales habent quod subsistant ab essentia. Ex quibus verbis hoc argumentum conficitur. Si relationes divine deferrent secum proprias subsistentias, illa essent rationes subsistenti divine essentia: At qui relationes non sunt rationes subsistenti divine nature, sed potius habent à natura divina quod subsistant, ut asserit D. Thomas, locis relatis: Ergo secundum principia doctrinae D. Thomae, relationes divine non deferunt secum proprias subsistentias relativas; sed habent quod subsistant à subsistentia absoluta essentia, quae in illis includitur.

61 Respondent plures ex nostris Thomistis, quod quando S. Thomas asserit, quod relationes divine non habent quod subsistant, nisi in quantum sunt divina essentia: *ly in quantum*, denotat solum radicem, non verò rationem formalem subsistenti; & significat, quod licet relationes divine, ex vi suae linear & rationis formalis, habeant quod subsistant, & personas divinas constituent: quod tamen hoc munus praestent, provenit tanquam à principio radicali à divina essentia quam includunt.

62 Hæc tamen responsio non videtur menti S. Doctoris conformis. Primum, quia D. Thomas in responsione illa ad 13. constituit hoc discrimen inter omnem naturam creatam, & divinam, quod divina à se subsistit, & proprietates ab illa; creata autem non ita, sed proprietates dant illi subsistere; & ab aliis distingui. At *ly in quantum*, denotante naturam pro radice, & non pro ratione formali subsistenti in proprietatibus, non salvatur hoc discrimen; nam etiam in natura angelica, proprietates individuantes habent radicaliter à natura quod subsistant: Ergo *ly in quantum*, non radicem, sed rationem formalem subsistenti designat.

Secundo, D. Thomas ibidem asserit, quod proprietates personales non dant divine essentia quod subsistant: Sed hoc erit falsum, si particula *in quantum*, solum radicem, non verò rationem formalem subsistenti excludat: Ergo idem quod prius. Minor patet in exemplo adducto: Nam licet in natura angelica proprietates individuantes habeant radicaliter à natura quod subsistant, quia tamen rationem formalem subsistenti secum deferunt, dant illi quod subsistant formaliter: Ergo patet, si proprietates personales in Deo propriam subsistentiam secum deferant, dabunt essentia divine quod subsistant, quamvis rationem illam subsistenti, at illa ut à principio radicali habeant.

Tertio ibidem S. Doctor ait, relationes ratione sui distinguere supposita: quod tamen illa subsistentia constituent, habere in quantum sunt divina essentia: At *ly in quantum*, denotante radicem, non subsistit hoc discrimen, nam etiam radicaliter habent ab essentia quod supposita distinguant, sicut & totum esse ab essentia radicaliter habent: Ergo non radicem, sed rationem formalem denotat particula *in quantum*. Hæc Ergo responsione prætermittitur.

63 Melius responderetur, quod quando S. Thomas

A dicit relationes divinas habere quod subsistant ab essentia, non loquitur de subsistentia ut dicitur perfectam incommunicabilitatis, de qua in præfati agimus, sed de subsistentia pro perfectam independentia sumpta: cum enim subsistentia sub hac acceptione sit maxima perfectio, provenit non solum radicaliter, sed etiam formaliter à divina essentia, non verò à relationibus, quae ratione sui perfectionem non dicunt. Unde hæc testimonia D. Thomae primam conclusionem suam præstatam confirmant; secundam tamen nequam præjudicant.

Neque huic interpretationi & solutioni obstat quod D. Thomas ibidem ait, nempe quod ratio constituit hypostasim, in quantum est divina essentia: quod non videtur posse verificari de subsistentia, ut dicit perfectam independentiam hæc enim hypostasim non constituit, sed solum de subsistentia prout dicit perfectam incommunicabilitatis. Hoc, inquam, non obstat, quia D. Thomas ibi non loquitur de constitutione hypostasim in ratione personae, sed in ratione subsistenti, subsistentia absoluta, de qua loquitur, ut satis aperte colligitur ex responsione illa ad 13. ubi post verba allegata, ita subdit: *Relatio enim in quantum est relatio, non habet quod subsistat vel subsistere faciat; hoc enim solius subsistentiae est.* Quibus ultimis verbis aperte declarat, se loquere de subsistentia quae convenit relationi divine, quatenus est substantialis, & non accidentalis, sicut relationes creatae: Sed hæc est subsistentia, ut dicit perfectam independentiam, ab alio subsistente, ut patet: Ergo de illa loquitur.

Ex his patet solutio ad argumentum ex præfatis testimoniis deductum. Respondetur enim distinguendo Majorem: Si relationes divine deferrent secum proprias subsistentias, illa essent rationes subsistenti divine essentia, in priori acceptione subsistentia, prout scilicet dicit perfectam independentiam, nego Majorem: in posteriori acceptione, & prout importat perfectam incommunicabilitatis, concedo Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Licet enim relationes divine perfectam independentiam non tribuant essentia divine, sed potius ab illa accipiant, illi tamen dant perfectam incommunicabilitatis alteri ut supposito.

Dices: Si paternitas verbi gratia hanc perfectam incommunicabilitatis essentia divine tribueret, redderet naturam divinam alius personae incommunicabilem; & sic destrueretur Mysterium Trinitatis, quod consistit in hoc quod eadem numero natura, tribus suppositis realiter distinctis communicetur.

Sed nego sequelam: hoc enim peculiare est nature divine, quod suam infinitam perfectionem & fecunditatem, quod in tribus suppositis subsistat, atque adeo quod verbi gratia quare per quamlibet personalitatem & subsistentiam terminetur. Unde paternitas habet quidem quod reddat naturam divinam alteri Patri, incommunicabilem, non tamen Filio, vel Spiritui sancto.

Vel etiam responderi potest ex doctrina S. Thomae quæst. 2. de potentia 3. in corpore quod quilibet relatio divina reddat naturam divinam incommunicabilem, non absolute, & quoad rem habitam, sed secundum quid, & quoad modum habendi. Diverso enim modo natura divina est in Patre & Filio, nec potest esse in Filio, eo modo quo in Patre. In Patre enim est ut à se habita, & principium generandi: in Filio ut ab alio, nec est.

generandi principium; & in Spiritu Sancto ut à Patre & Filio communicata, neque ibi est principium alterius processionis. Unde qualibet substantia relativa constituit naturam divinam incommunicabilem alteri personæ, non absolute, sed sub peculiari & proprio modo, quo qualibet persona divina illam habet.

Obijciens secundo: Ratio substantiæ est ali- quid absolutum: Ergo nulla datur in Divinis sub- stantiis relativa. Consequenter patet, Antecedens probatur ex Augustino supra relato, dicente: *Omnia res ad seipsum subsistit, quanto magis Deus: Sed illud quod est ad se & non ad aliud, absolu- tum est: Ergo ratio subsistendi est aliquid ab- solutum.*

Respondeo negando Majorem: sicut enim in rebus creatis inesse accidentis nec absolutum nec respectivum est, sed abstrahens ab utroque, eò quod aliquid accidens inhæreat absolute, ut quantitas & qualitas; aliud verò inhæreat referendo ad terminum, sicut ratio: ita similiter in Deo ratio substantiæ ut sic nec absoluta nec respectiva est, sed abstrahit ab utroque, est enim absoluta in Deo secundum se considerato, & ut prædicatur divinis relationibus; relativa verò personis divinis, ut tribuit illis rationem subsistendi incommunicabilem.

Ad Augustinum verò, dicendum est ipsum ibi loqui de substantia, ut dicit perfectam inde- pendentiam ab alio sustentantem, quæ absoluta est, & dicitur ad se, non verò ad aliud; unde convenit personis divinis, ratione essentiali, non verò ratione relationum. Vel etiam dici potest cum D. Thoma, quæst. præcedenti art. 4. ad 1. & in 1. dist. 2. quæst. unica art. 3. ad 1. & ad Annibaldum ibidem art. 2. ad 1. & de potentia quæst. 9. art. 4. ubi, divinam personam dici subsistere ad se per substantiam relativam, quia divina personæ aut nobis concepta (per analogiam scilicet ad creaturas) non significat relationem secundum munus referendi ad terminum, sed ut subsistentem incommunicabiliter, sub qua ratione non exprimit respectum ad terminum; & quamvis re ipsa illi importet ex parte rei significatam, non tamen ex parte modi concipiendi & significandi.

Obijciens tertio: quia existentia est ultimus terminus, non potest altera existentia actuari, nec præter absolutam relativam in Deo conceditur, ut in his disputationibus ostendimus: At substantia etiam est terminus ultimus in linea subsistendi: Ergo per aliam terminari non potest, nec præter absolutam concedi relativam.

Respondeo primo, distinguendo Minorem: substantia personalis est ultimus terminus, contra Minorem. Non personalis, nego Minorem. Substantia enim absoluta & essentialis, sicut non est incommunicabilis, ita nec habet rationem ultimi termini, sed tantum termini consti- tuentis naturam ut quod, & nostro modo intelli- gendi reddentis illam ultimo capacem existentiam.

Respondeo secundo, distinguendo rursus ean- dem Minorem. Substantia est ultimus termi- nus, in linea independentiæ, vel incommunica- bilis, concedo Minorem: in utraque linea, nego Minorem. Similiter distinguo Consequens: non potest terminari per aliam eisdem rationis, concedo: diverse rationis, nego. Itaque substi- tentia, quæ est ratio perfectæ independentiæ, terminari non potest per aliam quæ sit ratio inde- pendentem bene tamen per aliam quæ sit ratio in-

communicabilitatis. Et è contra substantia in- communicabilis non potest per aliam actuari, quæ sit ratio incommunicabilitatis; bene tamen per aliam, quæ sit ratio independentiæ.

Quærent hic aliqui, an ratio personæ ut sic de tribus personis divinis univoce vel analogicè præ- dicetur?

Breviter respondeo (hæc enim difficultas nul- lius ferè momenti est, magisque pertinet ad Lo- gicam, quàm ad Theologiam) probabiliter esse, & principiis supra statutis conformius, illam non prædicari univoce, sed tantum analogicè, non ana- logicè attributionis, sed proportionalitatis; co- que ferè modo, quo ratio entis ut sic de Petro & Paulo prædicatur.

Ratio fundamentalis hujus responsionis est: quia ratio univoca, cum debeat esse perfectè una, nec ullam in suo conceptu importare diversita- tem, debet esse perfectè præcisè à differentiis in- feriorum unde cum non possit dari perfectè præ- cisè ex parte unius extremi, nisi detur etiam ex parte alterius, ut loco citato ostendimus; si in Deo daretur aliqua ratio univoca, deberet etiam dari perfectè præcisè conceptum, seu distinctio rationis per modum excludentis & exclusi, & consequenter aliqua compositio rationis, tanta quanta est compositio ex genere & differentia, quod divinæ simplicitati repugnat: Ergo ratio personæ divinæ non est univoca, sed analogica respectu trium personarum; & cum non possit esse analogica, analogicè attributionis, eò quod ratio personæ intrinsecè & essentialiter in qualibet ex tribus personis divinis reperitur, restat ut sit analogica respectu illarum analogicè proportionalita- tis; eò ferè modo quo docent Philosophi ens esse analogum ad duo individua ejusdem speciei.

Neque obstat quòd D. Thomas in 1. dist. 25. quæst. 1. art. 3. impugnet sententiam aliquorum, qui dicebant personam divinam analogicè prædi- cari de tribus personis; & postea concludat eam esse communem, sicut ratio animalis est commu- nis homini & asino; quod etiam repetit in 1. ad Annibaldum, eadem distinctione, quæstione, & articulo. Non, inquam, hoc obstat, quia S. Do- ctor ibi solum intendit docere, personarum ut sic non esse analogicè communem tribus personis, secundum communitatem intentionis aut pro- portionis, seu puri respectus rationis (ut doce- bant illi quorum sententiam impugnat) sed sec- undum communitatem rationis fundatam in re: ad quam explicandam affert exemplum anima- lis respectu hominis & asini; non quòd velit esse paritatem in modo communitatis, ita ut utraque sit univoca, sed solum in ipsa communitate, ita ut utraque sit essentialis & quidditativa, & ratio- nis cum fundamento in re. Et quòd hæc inter- pretatio sit legitima, aperte colligitur ex eo quòd ibidem docet, quòd licet ratio personæ sit com- munitatis, non est tamen sicut universale. Et hic art. 4. ait non esse aliquid commune, sicut genus vel speciem: si autem univoce de personis divinis prædicaretur, deberet illis esse communis per modum universalis, imò tanquam genus, vel species: omnis enim ratio univoca & quidditativa, debet esse, vel generica, vel specifica, vel differentialis: Sed ratio personæ ut sic non est differentialis, ut patet: Ergo si univoce de tribus personis prædicetur, debet tanquam genus aut species de illis prædicari.